

Sivil Havacılık

HAVADA YOLCU SAYISI 2017'DE 200 MİLYONU AŞACAK

**İÇ HAT
UÇAK
TRAFİĞİ
ARTIŞI**

2017 ██████████
██████████
2014 ████████
██████████

2017'de
923 032
2014'te
757 bin

%22 ARTIŞLA
923 032
OLMASI HEDEFLENİYOR

İç hat uçak trafiği, 2017'de yüzde 22 artarak 923 bin 32 olacak.

**DIŞ HAT
UÇAK
TRAFİĞİ
ARTIŞI**

2017 ████████
███████
2014 ██████
███████

2017'de
691 731
2014'te
591 695

%17 ARTIŞLA
691 731
OLMASI HEDEFLENİYOR

Söz konusu dönemde dış hatlarda uçak trafiği yüzde 17 artarak 591 bin 695'ten, 691 bin 731'e yükselecek.

**TRANSİT
ÜST GEÇİŞ
TRAFİĞİ
ARTIŞI**

2017 ██████
█████
2014 ████
█████

2017'de
419 900
2014'te
333 017

%26 ARTIŞLA
419 900
OLMASI HEDEFLENİYOR

2014'te 333 bin 17 olan transit üst geçiş, 2017'de yüzde 26 artışla 419 bin 900'e çıkacak.

**İÇ HAT
YOLCU
TRAFİĞİ
ARTIŞI**

2017 ████████████████████
██████████████████
2014 ████████████████
███████████████

2017'de
107 431 107
2014'te
85 416 166

%25.7 ARTIŞLA
107 MİLYON
OLMASI HEDEFLENİYOR

2014'te 85 milyon 416 bin 166 olan iç hat yolcu sayısı, 2017'de yüzde 25,7 artarak, 107 milyon 431 bin 107 olarak gerçekleşecek.

**DIŞ HAT
YOLCU
TRAFİĞİ
ARTIŞI**

2017 ████████████████████
██████████████████
2014 ████████████████
███████████████

2017'de
96 424 862
2014'te
80 milyon

%20 ARTIŞLA
96 MİLYON
OLMASI HEDEFLENİYOR

Dış hatlarda yolcu sayısı artışı, 2014'e göre yüzde 20 artışla 96 milyon 424 bin 862'ye çıkacak.

Havacılıkta

“take-off dönemi”

Dünya standartlarında havacılık faaliyetleri yürüten Türkiye sivil havacılık sektörü bugün 165 ülke ile yapılan anlaşmalar sayesinde büyümeye devam ediyor. Ekonomik büyüklüğü 26,6 milyar dolara ulaşan sektör beş uçakla başladığı faaliyetlerini bugün, toplam 1342 hava aracıyla sürdürüyor.

Şüphesiz ki, dünyanın hızla küreselleşmesi, ticarete çok ortaklı çalışma sistemleri, turizm ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmeler havacılık sektörüne de ivme kazandırıyor. 2016 yılına geldiğimizde gelişen revizyon sistemleri, sayıları hızla artan online seyahat acentaları ve uçak bileti arama portalları (Metasearch'ler) seyahat planlamayı son derece kolay hale getiren bu ve benzeri gelişmeler havacılık sektörünü de ciddi anlamda olumlu yönde etkiliyor.

Dünya sivil havacılık sektöründe 2015 Küresel Havacılık ve Uzay Endüstrisi ve Savunma Sanayi Görünümü Raporuna göre, ticari havacılıkta dünya genelinde %8'lik bir büyüme bekleniyor. Bu büyümenin ana

tetikleyicileri ise yolcuların artan seyahat talebi sebebiyle giderek güçlenen ticari havacılık sektörü ve yakıt tasarrufu sağlayan yeni nesil uçakların üretimi olarak belirtiliyor.

Ticari havacılık sektörünün uçak üretiminde 2016'da yeni bir rekor kırması bekleniyor. Eskimiş uçakların yeni nesil yakıt tasarrufu sağlayan uçaklarla değiştirilmesi ihtiyacı ve özellikle Orta Doğu ile Asya Pasifik bölgesinde yolcuların giderek artan seyahat talebi bu yeni nesil uçakların üretiminin arkasındaki en önemli itici güçler oluyor.

Görünen o ki, 2014 ile 2015 yıllarında endüstrinin büyümesinde bir yavaşlama olsa da, rapora göre ticari havacılık sektörü 2016'da yaklaşık %8'lik bir büyüme oranının keyfini sürecek.

Türkiye sektörde yükselişini sürdürüyor

Sivil havacılık, dünya literatüründe olduğu gibi Türkiye'de de, tarifeli tarifesiz yolcu faaliyetinde bulunan resmi ve özel hava yollarını, hava taksi ve helikopter işletmelerini, bunlara pilot, teknisyen ve kabin memuru sağlayan eğitim kurumlarını, hava alanlarını ve işleticilerini, yer hizmet kurumlarını, ikram kuruluşlarını, bakım kuruluşlarını, balon uçuş hizmetleri veren kuruluşları ile hava sefer hizmetleri veren kurumları içine alan büyük bir yapıyı kapsıyor.

Türkiye Sivil Havacılık Sektörü'nde 2003 yılından beri yapılan düzenlemelerle birlikte sektör hızlı bir büyüme gösterirken, yolcu trafiğinde de gözle görülür bir artış

SEKTÖRÜN SON VERİLERİ

- ▶ Uçuş ağımız üç kat büyüdü
- ▶ İç hat seferleri 6 havayolu 7 merkezden 53 noktaya yapılıyor
- ▶ Dış hat seferleri 108 ülkede 237 noktaya yapılıyor
- ▶ Uçak filosu 486'ya ulaştı
- ▶ Koltuk kapasitesi 89 bin 520
- ▶ 165 ülke ile Hava Ulaştırma Anlaşması bulunuyor
- ▶ Sektörün cirosu 26,6 milyar dolara yükseldi
- ▶ Sektörde istihdam edilen personel sayısı 190 bin oldu
- ▶ 2014 yılında Türkiye'de toplam 166 milyon 491 bin 88 yolcu taşındı
- ▶ Dünyada toplam 3 milyon 20 milyar yolcu taşındı
- ▶ Son 11 yılda kargo kapasitesi %346 artışla, 1 milyon 350 bine yaklaştı
- ▶ 2015'lik ilk 22 aylık dönemde toplam hava aracı sayısı 1342'ye ulaştı
- ▶ 2014'te 212 olan hava taksi sayısı 220'ye, 322 olan genel havacılık anacı sayısı 333'e, 213 olan balon sayısı 241'e ulaştı, zirai mücadele aracı sayısı 62'de kaldı.

Kaynak: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)

yaşanıyor. Modern havaalanlarıyla, iç ve dış hatlarda uçuş noktalarındaki gelişim, yer hizmetleri sektöründeki ilerlemeler sayesinde Türkiye'nin sektörde dünyada önde gelen bir ülke konumunu gösteriyor.

Türkiye'nin sivil havacılık sektör göstergeleri

Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü'nün Uçak, Yolcu, Yük Serisi ve Tahminleri Raporu'na göre Türkiye'nin hava trafiği görünümüne dair beklentileri şöyle:

▶ Geçen yıl direkt transit yolcular dâhil 166 milyon 181 bin 339 olan havayolu yolcu sayısının, bu yıl %7 artışla 178 milyon 535 bin 983'e yükselmesi bekleniyor. Gelecek yıl 192 milyon 522 bin 283 olması öngörülen yolcu sayısının, 2017'de ise 204 milyon 359 bin 831'e çıkacağı tahmin ediliyor.

▶ Havayolu yolcu sayısında en büyük artışın iç hatlarda olması bekleniyor. Geçen yıl 85 milyon 416 bin 166 olan iç hat yolcu sayısı, 2017'de %25,7 artarak 107 milyon 431 bin 107 olarak gerçekleşmesi hedefleniyor. Dış hatlarda ise yolcu sayısı ise 96 milyon 424 bin 862'ye çıkacak.

▶ Geçen yıl transit üst geçişler dâhil 1 milyon 678 bin 971 olan uçak trafiğinin ise bu yıl 1 milyon 796 bin 774 olması öngörülüyor. Gelecek yıl 1 milyon 930 bin 545'e çıkması beklenen uçak trafiğinin, 2017'de 2 milyon 34 bin 663'e ulaşacağı tahmin ediliyor. Uçak trafiğinde 2017 yılında 2014'e göre %21 artış bekleniyor.

▶ Türkiye geneli havalimanlarında geçen yıl 2 milyon 893 bin ton olan yük hareketinin ise bu yıl 3 milyon 59 bin 345, 2016'da 3 milyon 225 bin 689, 2017'de ise 3 milyon 392 bin 34 tona yükselmesi bekleniyor.

▶ Yük taşımacılığında 2017'de geçen yıla göre %17 artış olacak. Söz konusu yılda, geçen yıla göre iç hatlarda yük trafiğinin %19, dış hatlarda ise %16 artması hedefleniyor.

"Toplam 16 milyar dolarlık yatırım planlanıyor"

Devlet Havalimanları Meydanı İşletmesi (DHMİ) Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel

Müdürü Serdar Hüseyin Yıldırım, DHMİ olarak 49 havalimanının işletilmesi dışında, dört havalimanının özel şirketler, birinin Savunma Sanayi Müsteşarlığı, birinin de Anadolu Üniversitesi tarafından işletildiğini, sivil hava trafiğine açık toplam 55 havalimanı olduğunu belirtti.

Her 100 kilometre seyahatte bir havalimanına ulaşma hedefi için çalışıldığını an-

THY FİLOSUNA 300'ÜNCÜ UÇAK ŞUBAT'TA GELİYOR

Türk Hava Yolları (THY) Genel Müdürü Temel Kotil, THY'nin çitayı hep yüksek tutarak çok hızlı büyüyen bir şirket haline geldiğini ve artık meyvelerini vermeye başladığı söyledi.

THY'nin uçak sayısını 65'ten 299'a, yolcu sayısını ise 10 milyondan 72 milyona çıkardığını hatırlatan Kotil, "Şubat'ta 300'üncü uçak filoya katılacak" dedi.

Kotil, hızlı büyüme sonucunda şirkete binlerce yeni personel katıldığını, 2005 ve 2008 yıllarında yıllık büyümenin %25'e çıktığını ve yine aynı oranda büyümeye devam ettiklerini söyledi.

Kotil, THY'nin pilot açığını yabancı pilotlar alarak kapattığını ve İsviçreli, Alman, Fransız 800 civarında yabancı pilot çalıştırdıklarını vurguladı.

Kotil, İstanbul'a yapılan üçüncü Havalimanı ile THY'nin daha fazla büyüyeceğini belirterek, "2003 yılında havayolu yapılandırıldı. Biz özelleştirildik. Büyütüldük. 10 milyon yolcu, 72 milyona çıktı. THY, çitayı hep yüksek tutarak çok hızlı büyüyen bir şirket haline geldi. Üçüncü havalimanı, İstanbul'u dünyanın merkezi yapıyor. 2030 yılında İstanbul'a ne kadar talep geliyor diye bir model kurduk, çalışma yaptık. 2030'da 3. Havalimanı'na 260 milyon yolcu gelecek. Dünya'da böyle bir sayı yok. Dolayısıyla kuzey, güney, doğu, batı bağlantılarıyla bütün dünya buradan aktarma yapacak. Dünya ünlü büyük şirketlerin merkezleri buraya taşınacak" ifadesini kullandı.

latan Yıldırım, DHMİ tarafından havalimanlarının yolcu ve yük trafiklerinin izlendiğini, mevcut kapasitesine göre trafiklerinde artış görülen limanlarda kapasite ölçümü ve trafik artış eğilimlerinin incelenmesi gibi çalışmalar yapılarak ihtiyaç duyulan her türlü yatırımın önceliklendirilerek planlandığını dile getirdi.

Gerek öz kaynaklar gerekse Kamu-Özel İşbirliği Projeleri'yle son 10 yılda 42 adet terminal binası, havalimanlarının genişletilmesi ve standartlarının yükseltilmesi için 43 adet Pist-Apron-Taksiyolu (PAT) saha yatırımı yapıldığını anlatan Yıldırım, ayrıca; teknik blok kule, ARFF ve garaj binaları ile havalimanı işletmesinde ihtiyaç duyulan gerekli araç ve sistemler ile hava seyrüsefer yardımcı cihazları, radar gibi havalimanlarında ve hava sahasında daha güvenli hizmet verilmesi için gereken yatırımlar gerçekleştirildiğini ifade etti.

Yıldırım, bunlara ek İstanbul üçüncü Havalimanı ve Çukurova Bölgesel Havalimanı yatırımlarıyla birlikte KÖİ yatırımlarının toplamda 16 milyar dolara ulaşmasının beklendiğini açıkladı.

Yandaki tabloda da görüldüğü üzere sektörün 13 yıl öncesine göre yolcu sayısının beş kat artırdığı, istihdamını yaklaşık üç kat büyüttüğü dikkat çekiyor.

Yıldırım, DHMİ'nin gelecek planlarından da söz ederek, şunları söyledi:

2013 ve 2014 YILLARI SEKTÖREL BÜYÜKLÜKLER

Hava Taşıma İşletmeleri	2013	2014	Hava Araçları	2013	2014
Havayolu İşletmesi	13*	13*	Havayolu İşletmeleri	385	422
Hava Taksi İşletmesi	53	50	Hava Taksi İşletmeleri	214	212
Genel Havacılık İşletmesi	53	65	Genel Havacılık	283	322
Balon İşletmesi	22	25	Balon İşletmesi	203	213
Zirai İlaçlama İşletmesi	39	39	Zirai İlaçlama İşletmeleri	58	62
Toplam	180	192	Toplam	1.143	1.231
*1'i yolcu ve kargo, 3'ü sadece kargo			2015 Ocak Sonu; 1.245		
Sivil Hava Trafikğine Açık Havalimanları*			Yer Hizmetleri Kuruluşları		
HDHMI Tarafından İşletilen	47	475	A Grubu	3	3
Diğer Şirketlerce İşletilen	5	5	B Grubu	16	17
Toplam	52	536	C Grubu	28	27
*Önceden müsaadeye tabi askeri havalimanları ile özel kullanımlı havalimanları			Yetkilendirme	28	27
			Toplam	47	47
Özel Sektör Terminal İşleticileri			Bakım ve Eğitim İşletmeleri		
Dış Hat	9	9	Bakım Organizasyonu	54	61
İç Hat	7	8	Uçuş Eğitim Org.	32	29
Heliport'lar	54	69	Tıp Eğitim Organizasyonu	14	14
			Toplam	100	104

(Kaynak; SHGM)

ATLAS JET FAALİYETLERİNİ ATLAS GLOBAL MARKASIYLA SÜRDÜRÜYOR

2001'de Atlas Jet ismiyle iki uçakla yola çıkan şirketin adını, imajını ve stratejisini tamamen değiştiren Atlas Global Havayolları Yönetim Kurulu Başkanı Murat Ersoy, artan rekabet ve daralan iç pazar marjları olan iç pazara oynamak yerine bölgesel bir oyuncu olmak için gerekli adımları hızla atmaya başladı.

Atlas Global ismini alan şirket, Ukrayna, Irak, Suudi Arabistan ve Balkanlarda 14 ülkede 8 şirket kurmak için kolları sıvadı. Bu doğrultuda Kuzey Irak ve Ukrayna'da şirket kuruldu.

"Yakın gelecekte ağırlıklı olarak dış hat uçan bir firma haline geleceğiz" diyen Ersoy, "%70'lik iç hat uçuşumuza karşılık %30'luk dış hat uçuşumuz var. Gelecek yıl bu oranları tam tersine çevireceğiz" diyerek şirketin en önemli stratejik değişikliğe gittiğini açıkladı.

Ağırlıklı olarak Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika ve İtalya gibi noktalara uçuş başlatmaya hazırlanan Atlas Global, kuracağı yeni şirketlerle birlikte hızlı bir yatırım sürecine girmek istiyor. Filosundaki uçak sayısını 2018 sonuna kadar üç misline çıkarmaya hazırlanan Atlas Global'in şu anda 25 uçağı bulunuyor.

"Havalimanı terminal binalarında yolcu kapasitesinin yolcu sayısındaki artışa paralel olarak 400 milyon yolcuya çıkarılması, başka ülkelerde havaalanları işletmeyi hedefliyoruz. İstanbul'da yeni havalimanının 2018 yılında hizmete girmesiyle birlikte sivil havacılık sektörüne yeni bir ivme kazandırması bekleniyor. Kuruluşumuz bu büyük

endüstrinin tüm bileşenlerinin kaydedeceği büyümeyi kendi ana faaliyet konularında da sağlayarak ülkemiz ekonomisine katkıda bulunmaya devam edecek."

TAV, 15 ülkede 70 havalimanında

Havalimanı işletmeciliğinde Türkiye'nin önde gelen markalarından biri de TAV. 2000'li yılların başında hayata geçirilen serbestleştirme ve özelleştirme politikaları sayesinde 1997 yılında İstanbul Atatürk Havalimanı yap-işlet-devret projesi ile kurulan TAV, havalimanı işletmeciliği alanında bugün yedi ülkede 14 havalimanı işleten küresel bir marka olarak tanınıyor. TAV markası bugün 15 ülkede 70 havalimanında yer alıyor.

TAV Grubu CEO'su Sani Şener, TAV olarak 2015'te operasyonel ve finansal açıdan başarılı bir yıl geçirdiklerini belirtti. 2015'in ilk dokuz ayında hizmet verdikleri havalimanlarında ağırladıkları yolcu sayısının 78 milyona ulaştığını ve toplam yolcu sayısının % 8 arttığına dikkat çekerek, "Yılsonu itibarıyla yolcu sayımızın 100 milyonun üzerine çıkmasını bekliyoruz. Yine dokuz aylık sonuçlara göre ciromuz %14 artış gösterdi. Faaliyet kaldırıcı, düşük kira gideri ve

olumlu kur nedeniyle FAVÖK 2014'e kıyasla %21 artarak cironun oldukça üstünde bir büyüme kaydetti. Atatürk Havalimanı'nda DHMİ tarafından üstlenilen uçak park alanı yatırımı bitmek üzere. Bu yatırımı tamamlayıcı nitelikte bizim üstlenmiş olduğumuz terminal genişleme yatırımı inşaatı ise devam ediyor. Ayrıca nisan ayında, İslam dünyasının en kutsal ikinci şehri olan Medine'ye hizmet veren havalimanımızın yeni terminalini kullanıma açtık ve bu görevi yerine getirmekten büyük gurur duyuyoruz" dedi.

Milas Bodrum Havalimanı'nda dış hatlar terminali işletmesini de devraldıklarını dile getiren Şener, Gazipaşa Alanya Havalimanı'nda pist genişleme çalışmalarını tamamladıklarını ve Türkiye'nin bir otoyol üzerinden geçen ilk uçak pistini kullanıma açtıklarını söyledi. Gürcistan'da başlayan pist ve taksi yolu iyileştirme çalışmalarının ise 2016 yılında tamamlanmasını beklediklerine değinen Şener, ayrıca Filipinler'deki beş bölgesel havalimanının ihalesine ortakları MPIC ve Aéroports de Paris ile katılmak için ön yeterlilik aldıklarını ifade etti.

Şener, "İki yıl önce Makas değiştiriyoruz, hizmet şirketlerimizle TAV dışında da büyüyeceğiz" demiştik. 2015'te bu yönde önemli mesafe kaydettik. Duty-free şirketimiz ATÜ Houston ABD'de mağaza işletmeye, Havaş Suudi Arabistan'da, TAV İşletme Hizmetleri Nairobi Havalimanı ve TCDD garlarında hizmet vermeye başladı. TAV Bilişim Abu Dabi'de ciddi bir altyapı ihalesini kazandı. BTA ise Maslak Uniq ile şehir merkezinde hizmet vermeye başladı. Bu başarıların ar-

ONU AIR BİLET SATIŞ REKORU KIRDI

12 yıl önce Türk halkının ekonomik bilimler sayesinde gökyüzüyle tanışmasını sağlayan ilk şirket olduklarını vurgulayan Onur Air Yönetim Kurulu Başkanı Teoman Tosun, Onur Air, tarifeli uçuşlara başlamasının 12'nci yıl dönümünde 2016 yılı boyunca 550 bin bileti yurt içine her şey dâhil 39 TL, yurt dışına her şey dâhil 39 dolardan satışa çıkardıklarını söyledi.

Tosun, tüm 2016 yılı için satışa sunulan kampanya biletlerinin an itibarıyla 370 binden fazlasının satıldığını ifade ederek, "Şirketimiz bu süreçte 200 bin adet civarında da kampanya dışı olağan bilet satışı

gerçekleştirdi" dedi.

Kampanya sırasında gerçekleşen satış oranlarının Türkiye'de bugüne kadar uçak sayısına oranla gerçekleşmiş en yüksek satış olduğu tahmin ediliyor.

dında sayıları 55 bine ulaşan TAV çalışanları- nın birikimi ve emeği yatıyor" diye konuştu.

"Türkiye sektörün en hızlı büyüyen pazarı oluyor"

Küreselleşen dünyada ekonomik faaliyetlerin odağının doğuya ve güneye doğru kaydığının altını çizen Şener, sivil havacılık sektöründe de benzer bir eğilim görülüyor. Bu durum ikili bir yapı ortaya çıkarıyor. Kuzey Amerika ve Avrupa'da yatay seyreden büyüme grafiğine karşı, gelişmekte olan ekonomilerde, özellikle de Asya-Pasifik, Ortadoğu ve Afrika'da yolcu trafiğinde ciddi bir büyüme potansiyeli bulunuyor.

Şener bu konudaki görüşlerini şöyle paylaştı: "Küresel Pazar Araştırma Raporu'nun

yaptığı analizlere göre, jeopolitik konumunun da avantajıyla Türkiye iç hatlarda ortalama % 10,1 büyüme ile gelecek 20 yıl içinde en hızlı büyüyen pazar olacak. Türkiye'yi Hindistan, Kuzey Afrika ve Çin'in takip edeceği öngörülüyor. İkili hava ulaştırma anlaşması sayısının 190 ICAO üyesi ülkeyi de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve 237 olan uçuş nokta sayısının 400'leri aşması planlanıyor. Türkiye'de 10 yıl sonra uçak sayısının bu büyümeyle birlikte 750'ye, yolcu kapasitesinin ise 350 milyona ulaşması öngörülüyor. Ulaştırma Bakanlığı'nın yönlendirmesi, DHMİ, SHGM, THY ve TAV başta olmak üzere tüm paydaşların izlediği akıllı stratejiler sonucunda ulaşılan bu başarının ilerleyen yıllarda da sürmesi sürpriz olmayacak."

PEGASUS CİROSUNU %14 ARTIRDI

Pegasus Hava Yolları, 2015 yılının ilk dokuz ayına ait Kamuyu Aydınlatma Platformu'nun (KAP) finansal verilerinde, cirosunu, önceki yılın aynı dönemine oranla %14 artırarak 2.7 milyar TL'ye çıkardığı görülüyor. Pegasus, Faiz Amortisman Vergi ve Kira Öncesi Kâr'da (FAVKÖK) %22'lik bir yükselme elde ederek 636.6 milyon TL'ye ulaştı, Arz Edilen Koltuk Kilometre Başına Maliyet birimini %2'lik bir iyileştirmeye 3.93 euro sent olarak gerçekleştirdi.

2015'in ilk dokuz ayında taşıdığı misafir sayısını, geçen yılın aynı dönemine oranla %12,1 artırarak 16.84 milyona yükselten Pegasus, toplam uçuş blok

saatini de %15,6 artırarak 205 bin 839'a çıkardı. Aynı dönemde iç hatlarda 66 bin 844, dış hatlarda 47 bin 423 olmak üzere toplam 114 bin 267 uçuş gerçekleştiren Pegasus, bu alandaki performansını önceki senenin aynı dönemine oranla %13,7 artırdı.

Pegasus Hava Yolları 2015'te uçuş ağına yurt dışında Londra Gatwick, Oslo, Kutaisi, Erbil ve Ovda'yı, yurt içinde de Kastamonu, Ordu-Giresun ve Kars'ı ekledi. Pegasus şu anda yurt içinde 33, yurt dışında 70 olmak üzere toplamda 40 ülkede toplam 103 noktaya tarifeli seferler düzenliyor.

165 ÜLKEYLE HAVACILIK ANLAŞMASI YAPILDI

Fotoğraflar: TOBB Fotoğraf Servisi

TOBB Türkiye Sivil Havacılık Sektör Meclis Başkanı Teoman Tosun, "Meclisimiz, Türkiye'de konumuyla özel sektör arasındaki tek resmi organdır" dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Türkiye Sivil Havacılık Sektör Meclis Başkanı Teoman Tosun, 2003 yılından itibaren hükümetin uyguladığı doğru havacılık politikaları ile sektörün her geçen sene beklenenin üzerinde gelişim gösterdiğini, dünya standartlarında havacılık faaliyetleri yapan, ödüller toplayan bir sektör haline geldiğini söyledi.

Sektörün gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Havacılığımızın temelleri 1933 senesinde atılmıştır. Beş uçakla başlayan serüven

bugün ruhsatlı 192 hava taşıma şirketi, 104 bakım ile eğitim işletmesi, iç hat ve dış hat toplam 53 havaalanı, 80 yer hizmeti kuruluşu, 3 ikram şirketi, 69 heliportu, büyük gövdeli hava taksi, balon, genel havacılık ve zirai ilaçlama hizmetleri veren toplamda 1250 uçağıyla büyük bir sektör haline gelmiştir. 2003 yılında 65 bin çalışanı olan sektör, 2014 verilerine göre 190 bine yaklaşmıştır. 2003 yılında 2.2 milyar dolar olan ekonomik katkı payı 25 milyar dolara ulaşmış durumdadır.

Bütün bu verilerle birlikte, 2003 senesinden itibaren hükümetin uyguladığı doğru havacılık politikalarıyla sektör her geçen

Sektörün gelişimini değerlendiren TOBB Türkiye Sivil Havacılık Sektör Meclis Başkanı Teoman Tosun, "Bugün 165 ülke ile yapılan Hava Ulaştırma Anlaşması, sektörün büyümesinde en önemli unsurların başında geliyor. 2014 verilerine göre, bu anlaşma dış hatlarda 237 noktaya uçuş imkânı getirdi" dedi.

sene beklenenin üzerinde gelişim göstermektedir. Hatta dünya standartlarında havacılık faaliyetleri yapan, ödüller toplayan bir sektör haline gelmiştir. Bugün 163 ülkeyle yapılan, Hava Ulaştırma Anlaşması sektörün büyümesinde en önemli unsurların başında gelmektedir. 2014 verilerine göre, bu da dış hatlarda 237 noktaya uçuş imkânı getirmektedir. Ayrıca Türkiye, sivil havacılık sektöründe IATA, ICAO, ECAC, ACI, Eurocontrol üyesi olup, ICAO, JAA-TO, D8 gibi havacılık komisyonlarının aktif yönetim üyesidir.

Türkiye dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında sivil havacılık sektörü önümüzdeki süreçlerde hangi noktada olur?

Türkiye coğrafi konumu ve bunun getirdiği üstünlükle hava taşımacılığında doğu ile batının, kuzey ile güneyin birleşiminde, dünya havayolu trafiğinde önemli hub haline gelmiştir. Dünya yolcu trafiği bir önceki seneye göre %5,9, Avrupa yolcu trafiği %5,7 artış gösterirken, Türkiye'de bu oran %10,09'a ulaşmıştır. Bu da dünya ve Avrupa hava yolu trafiğinde Türkiye'nin iki kat büyüme si demektir.

Uluslararası Taşıma Birliği (IATA) rakamlarına göre, 2014 senesinde Türkiye yolcu trafiği 166 milyona ulaşmış olup, 2015 tahminleri de bu rakamın üzerine çıkılacağı

tahmin edilmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki senelerde de sektör olarak %7 ile %10 arasında büyüme öngörülmektedir.

Türkiye, diğer dünya ülkeleri arasında hava yolu ulaşımında ne durumda ve kaçınıcı sırada?

2014 senesi verilerine göre, ülkemizde iç ve dış hatlarda hizmet veren 25, iç hatlarda hizmet veren 28, toplamda 53 havaalanı ve liman mevcuttur. Bu da, 81 ilimizin 53 ilinde uluslararası standartlara sahip havaalanı ve liman bulunduğunu göstermektedir. Devlet Hava Meydanları İşletmeleri (DHMİ) ve özel sektörün yeni şehirlere olan yatırım planları da, (Çukurova, Rize gibi) devam etmektedir.

2013 havalimanı yolcu trafiği verilerine göre Türkiye dünyada 11'inci sırada, Avrupa'da ise 5'inci sırada yer almaktadır. İstanbul'da Atatürk Havalimanı bir önceki seneye göre dünyada yolcu sayısı artan en büyük 3'üncü havalimanı konumuna gelmiştir. Ayrıca iç hat taşımasında Avrupa'nın en hızlı büyüyen ülkesi durumundadır. Tüm bunların yanı sıra dünyada en çok noktaya uçan havayolu unvanı, yine Türk Hava Yolları (THY) ile ülkemize aittir.

Sivil kargo taşımacılığında kullanılan uçak sayısı nedir, sizce yeterli mi?

Kargo taşımasında kullanılan toplam uçak sayımız 21 adet olup, 2014 verilerine göre 1 milyon 349 bin 875 kilogramlık kapasiteyi oluşturmaktadır. 2013 senesindeki toplam kapasitemiz 1 milyon 639 bin 130 idi. Burada muhakkak ki, ülkeler arası ticarete alınan kararlar, kısıtlamalar ve dönemsel ülke finansal krizleri önemli bir faktör oluşturmaktadır. Ayrıca uzun menzilli ve büyük gövdeli yolcu uçaklarının da tarife olarak devreye girmesi yalnızca kargo taşıması yapan şirketlere belli ölçüde küçültme getirmektedir. Ancak yeni yapılan ticari anlaşmalar, gümrük kolaylıkları, malların mübadeleleri gibi hükümetler arası yapılacak anlaşmalar, kargo taşımacılığımızın önünü daha da açacaktır.

Sivil kargo taşımacılığında kullanılan uçak sayısı sizce yeterli mi?

Sivil havacılık sektörünün büyümesi birbiriyle ilintili birkaç noktanın gelişmesine bağlıdır. Öncelikle de işletilen uçakların incekleri havaalanı ve terminal kapasitelerinin gelişmesi gerekir. Bu anlamda, İstanbul

HAVACILIK VE UZAY TEKNOLOJİLERİ SEKTÖRÜ 2023 HEDEFLERİ

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) Performans Programı 2015 raporunda sektörün 2023 yılı hedefleri şu şekilde belirlendi:

- ▶ Ülkemizde, 60 milyon yolcu kapasiteli 1, 30 milyon kapasiteli 2, 15 milyon kapasiteli 3 havaalanı yapılması,
- ▶ Bölgemize gelecek 10 yıl içinde oluşması beklenen 5 bin uçaklık dev bir filoya bakım merkezleri ile ev sahipliği yapılması,
- ▶ Hava Ulaştırma Araştırma Enstitüsü'nün kurulması,
- ▶ İkili hava ulaştırma anlaşma sayısının tüm ICAO üyesi ülkeleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve bu sayede bugün 236 olan uçuş nokta sayısının 500'lere ulaşması,
- ▶ Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılandırılması,
- ▶ Yerli imalat en az 2 tip uçak üretiminin gerçekleştirilmesi,
- ▶ Helikopter taşımacılığı sisteminin kurulup desteklenmesi,
- ▶ Hava aracı ve/veya parçalarının sertifikasyonunun Türkiye tarafından sağlanabilir hale getirilmesi,
- ▶ Türk sivil hava taşımacılığı filo yapmasının 2023 yılında; 100 geniş gövde 450 dar gövde, 200 bölgesel uçak olacak şekilde 750 uçaklık bir yapıya ulaşması ve bunun neticesinde pilot istihdamının artırılması,
- ▶ Bölgede lider, uluslararası havacılık kuruluşları yönetiminde etkin, küresel bir havacılık oyuncusu olması,
- ▶ Dünyadaki en iyi 10 havacılık okulundan birinin Türkiye'de olması ve yurt dışından gelen yabancı öğrencilerin bu okullarda pilotaj eğitimi alması,
- ▶ Uydu destekli Hava Trafik Yönetim Sistemi/ Çin'in Sarı Nehrinden Adriyatik'e kadar, Sibiryadan Afrika ortalarına kadar büyük coğrafya üzerinden hava trafik kontrol kapasitesine erişilmesi.

Türkiye için önemli bir kapıdır ve mevcut Atatürk ve Sabiha Gökçen Havalimanları talebi karşılamaz durumdadır, üçüncü havalimanı yeni bir soluk getirecek çok önemli bir projedir. Yıllık %10 büyümenin yegâne yolu havalimanı imkânlarının artırılmasıdır.

Ar-Ge faaliyetleri kapsamında sektörü nasıl bir değişim bekliyor?

Sivil Havacılığımız son senelerde AR-GE çalışmalarının Hükümetimiz ve özellikle Cumhurbaşkanımızın hedef ve teşvikleriyle kendi uçağımızı yapma yolunda büyük bir çalışma içindedir. Bu husus için ilk adımlar 2014'te atılmış, büyük bir hızla uçak yapımı çalışmaları devam etmektedir. Bununla beraber sipariş edilen uçaklara ihtiyaç duyulan kaptan pilot, ikinci pilot ve uçak bakım teknisyenlerinin yetiştirilmesi, sektöre kazandırılması şarttır. Bu iki unsur önümüzdeki en büyük çözülmesi gerekli sorundur. Ülkemizde açılan lise ve üniversite ve mevcut üniversitelerimizin bünyesinde faaliyete başlayan Hvacılık fakülteleri, sektöre eğitimli personel yetiştirecek seviyeye gelmiştir. Sektörün ihtiyaç duyduğu yabancı personel istihdamını kolaylıkla kullanılabilecek

hale gelmesi için bürokratik zorlukların ve sürecin kısalması gerekmektedir.

Sektörün 2023 hedefleri ve bu hedeflere ulaşmadaki stratejisi nedir?

2023 hedefleri arasında 100 geniş gövdeli, 500 dar gövdeli, 200 bölgesel uçak olmak üzere 800 uçaklık bir filo öngörülmektedir. Buna ilave olarak 40 geniş gövdeli kargo uçağı da hedefler arasındadır. Hava seyrü sefer alt yapıları ile uçak/ helikopter fabrikaları ve üretimi hedefler arasındadır. Ayrıca özel sektörümüz Boeing ve Airbus gibi yapımcılara yedek parça temin etmekte büyük yol kat etmişler, AR-GE çalışmaları bu yönde büyük bir hızla gelişmekte ve yürümektedir. Yakın gelecekte Türkiye büyük uçak yapımcılarına yedek parça üreten, bakım hizmetleri veren ve de kendi uçağını üreten bir ülke ve sivil havacılık yapısına kavuşacaktır. Hava Ulaştırma Araştırma Enstitüsü kurulması, havacılık tıbbi meteoroloji ve havacılık hukukuna ilişkin yüksek lisans birimleri çalışmaları, uzay araştırmaları merkezi, uçak dönüşüm, yenileme, söküm, uçak arızaları, uydu teknolojileri, Ar-Ge çalışmalarında planlanmaktadır.